

Az akadémiai szellemi tulajdon védelme – a szellemi tulajdon hatékonyabb hasznosításának támogatása

dr. Németh Gábor
SZTNH

Szellemi Tulajdon Világnapja - Budapest, 2017. április 27.

Az akadémiai szabadalmaztatás szerepének növekedése

Az akadémiai szabadalmaztatás szerepe (az Egyesült Államokban az 1980-as, Európában az 1990-es évek eleje óta) jelentősen nőtt:

- Amerikai Egyesült Államok 1980-ban az ún. **Bayh-Dole Act** lehetővé tette az egyetemek számára a központosított támogatott kutatások eredményeinek hasznosítását,
- Európa **egyetemi-akadémiai jogosultság** (DE, BE, UK), illetve a „**professzorok privilégiuma**”: szabadalmaztathatják saját találmányukat (IT, SE).

Szolgálati találmány

Szt. 9. § (1) **Szolgálati találmány** annak a találmánya, akinek **munkaviszonyból folyó kötelessége**, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki.

10. § (1) A szolgálati találmányra **a szabadalom a feltaláló jogutódjaként a munkáltatót illeti meg.**

(2) Az alkalmazotti találmányra a szabadalom a feltalálót illeti meg, a **munkáltató azonban jogosult a találmány hasznosítására.**

Az Szt. rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell, ha kormányzati szolgálati, közszolgálati, állami szolgálati vagy **közalkalmazotti jogviszonyban** álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a találmányt.

Munkaviszony keretében létrehozott szerzői művek

Szjt. 30. § (1) Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a **vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg**, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.

(7) A munkaviszonyból folyó kötelesség teljesítéseképpen elkészített műre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell, ha közszolgálati, kormányzati szolgálati, állami szolgálati vagy **közalkalmazotti jogviszonyban** álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy, vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a művet.

2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról

16. § (1) A közfinanszírozású kutatás-fejlesztési támogatással megvalósított projekt kedvezményezettje köteles gondoskodni arról, hogy **projekt keretében létrejött szellemi alkotással kapcsolatos ... jogosultságok a kedvezményezettre szálljanak át.**

18. §-ának (1) bekezdése értelmében a **kutatóhelynek minősülő költségvetési szervnek szellemitulajdon-kezelési szabályzattal kell rendelkezniük.**

19. § (1) Ha **költségvetési szerv** szellemi alkotás jogosultja, a szellemi alkotást nem pénzbeli hozzájárulásként gazdasági társaság **(hasznosító vállalkozás) tulajdonába adhatja** (apportálhatja).

Szellemi tulajdon-kezelési szabályzatok

A szabályzatnak ki kell terjednie különösen:

- a) a kutatóhelyen létrejött és az ellenszolgáltatás fejében szerzett szellemi alkotások értékelésének és nyilvántartásának elveire,
- b) a szellemi alkotás nem pénzbeli hozzájárulásként gazdasági társaság tulajdonába adásának (apportálásának) vagy egyéb módon történő hasznosításának feltételeire,
- c) a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok védelmével kapcsolatos elvekre és követelményekre,
- d) a szellemi alkotás létrehozásában közreműködő kutatók jogaira és kötelezettségeire a hasznosítás folyamatában,
- e) a kutatóhely jogosultságába tartozó szellemi alkotásokkal összefüggő értékelési, nyilvántartási és hasznosítási eljárások elveire,
- f) az a)–e) pontokkal kapcsolatos felelősség és hatáskör telepítésére.

Módszertani útmutató

A kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvényhez kapcsolódó intézkedésekről szóló 2286/2004. (XI. 17.) Korm. határozat 5. pontja alapján **2005 első felében** a szellemi tulajdonkezelési szabályzatok kidolgozásához az MSZH és az NKTH közreműködésében **módszertani útmutató** (+ modellszabályzat) készült.

Szellemi tulajdon-kezelési szabályzatok hatálya

A **szellemi tulajdon-kezelési szabályzat**oknak az érintett személyi körre való **alkalmazhatóságát az intézményi dokumentumok** (kollektív szerződés, közalkalmazotti szabályzat, szervezeti és működési szabályzat) **biztosítják**. Diszpozitív jogszabályi rendelkezések (pl. találmányi díj) esetén a szellemi tulajdon-kezelési szabályzatban foglaltak alkalmazandók.

Szabályzatok: személyi hatály

A szabályzat személyi hatálya kiterjed a kutatóintézettel **közalkalmazotti, munka-** vagy munkavégzésre irányuló egyéb, valamint **polgári jogi jogviszonyban álló,** a kutatóhely intézményi keretein belül, illetve a kutatóintézettel együttműködésben folyó tudományos **kutatás**ban, oktatásban, illetve a kutatóhely egyéb feladatainak **megvalósításában részt vevő** személyekre.

A **hallgatók** által létrehozott szellemi alkotások tekintetében az egyes szabályzatok eltérő megoldásokat alkalmaznak.

2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról

„44. § (1) A hallgató hallgatói munkaszerződés alapján végezhet munkát: [.....]
b) a képzési programhoz közvetlenül nem kapcsolódóan a felsőoktatási intézményben, vagy a felsőoktatási intézmény által létrehozott gazdálkodó szervezetben.

[.....]

(3) A hallgatót

[.....]

b) az (1) bekezdés *b)* pontja szerinti esetben a felek megállapodása szerinti díjazás illeti, melynek ellenében a hallgató által e jogviszonyban létrehozott dolgok tulajdonjoga, illetve szellemi alkotásokhoz fűződő vagyoni jogok – eltérő megállapodás hiányában – a felsőoktatási intézményre, illetve az általa létrehozott gazdálkodó szervezetre az átadással átszállnak.”

Szabályzatok: tárgyi hatály

A szabályzat hatálya alá tartozó személy által létrehozott

- **szellemi alkotás, amelyre iparjogvédelmi oltalom** – így különösen: szabadalom, használati mintaoltalom, növényfajtaoltalom, formatervezési mintaoltalom – **szerezhető**,
- azon **szerzői mű**, amely a törvény erejénél fogva szerzői jogi védelem alatt áll,
- adatbázis, amely kapcsolódó jogi oltalom alatt áll,
- **know-how**,
amelyek tekintetében a szolgálati vagy az alkalmazotti jelleg megállapítható lenne, illetve létrehozása munkaviszonyból folyó kötelessége az érintett személynek.

A szellemi tulajdon mint állami vagyon

2007. szeptember 25-én lépett hatályba az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény: az innovációs törvénybe iktatott új 15/A. § értelmében a költségvetési kutatóhelynek minősülő központi **költségvetési szerv a szellemi alkotáson fennálló jogok**, valamint a szellemi alkotás hasznosítására létrejövő hasznosító (*spin-off*) vállalkozás **tulajdonosává** vált.

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 2009. évi XX. törvénnyel az **Akadémiára bízott vagyontárgyak tulajdonjoga az MTA-ra szállt át.**

NEMZETI FEJLESZTÉSI
ÉS GAZDASÁGI MINISZTERIUM

Magyar
Szabadalmi
Hivatal

**SZELLEMITULAJDON-KEZELÉS
A KÖZFINANSZÍROZÁSÚ
KUTATÓHELYEKEN
ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS
ÉS GYAKORLATI JAVASLATOK**

**Tanulmány az egyetemi
és az akadémiai
kutatóhelyek
szabályzatairól (2010)**

http://www.mszh.hu/technologiatranszfer/Szellemitulajdon-kezeles_tanulmany_boritoval.pdf

2014. évi LVI. törvény a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról

A szellemi tulajdonra vonatkozó rendelkezések alapvetően változatlanok maradtak (31-33. §§), **de**

a KFI törvény 30. §-a értelmében a központi költségvetési szervnek minősülő kutatóhelynél keletkező, továbbá az általa ellenérték fejében vagy ingyenesen megszerzett **szellemi alkotásokhoz fűződő jogok az államot illetik meg** azzal, hogy az állam nevében és képviseletében a **tulajdonosi jogokat** a központi költségvetési szervnek minősülő **költségvetési kutatóhely gyakorolja.**

2014. évi LVI. törvény a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról

A szellemi alkotáshoz fűződő jogok (ismét) állami tulajdonban:

- Hiányzó átmeneti rendelkezések
- Vagyonkezelői jogosultság vs. ingyenes átruházhatóság
- Jogbizonytalanság
- Ösztönzés az oltalomszerzésre?

További kérdések az egyetemi szellemitulajdon-védelem kapcsán

Összeférhetetlenségi kérdések:

A Kjt. 43/D. § értelmében az MTA által fenntartott köztestületi költségvetési szervnél, valamint a központi költségvetési intézményként működő **kutatóintézeteknél összeférhetetlen az olyan munkavégzésre irányuló további jogviszony, amelynek keretében** a közalkalmazottat foglalkoztató munkáltató üzleti titkát képező ... ismeretek, **know-how-k alkalmazására, hasznosítására kerülne sor.**

Vezető beosztású közalkalmazott nem lehet tagja, illetve vezető tisztségviselője olyan gazdasági társaságnak, amely ... a munkáltatóval gazdasági kapcsolatban áll

További kérdések az egyetemi szellemi tulajdon-védelem kapcsán

Egy sikertelen megoldási kísérlet az összeférhetetlenség feloldására:

A Kjt. 41. § (5) bekezdése értelmében a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló törvény szerinti költségvetési kutatóhely által foglalkoztatott **közalkalmazott a hasznosító vállalkozásnak** - a munkáltató előzetes írásbeli hozzájárulásával - **tagja vagy vezető tisztségviselője lehet, illetve azzal munkavégzésre irányuló további jogviszonyt létesíthet.**

További kérdések az egyetemi szellemi tulajdon-védelem kapcsán

A hasznosító (spin-off) vállalkozás meghatározása:

*KFI tv. 3. § 4. **hasznosító vállalkozás***: költségvetési kutatóhelyen létrejött szellemi alkotás üzleti hasznosítása céljából **az állam nevében** és képviseletében alapított **vagy annak részvételével**, részesedésével **működő gazdasági társaság**.

OECD definíciója alapján, olyan cég:

- amelyet egyetem vagy kutatóintézet **alkalmazottja alapított**,
- amely **a technológiát egyetemtől vagy kutatóintézettől szerezte** licencszerződés alapján,
- amelyet egyetem vagy közfinanszírozású kutatóintézet alapított vagy abban részesedéssel bír

További kérdések az egyetemi szellemi tulajdon-védelem kapcsán

Az iparjogvédelmi aktivitás elismerése a tudományos előmeneteli rendszerben:

- Nincs általános szabály, amely ezt előírná.
- A doktori iskolákról, a doktori eljárások rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII. 19.) Korm. rendelet már kifejezetten utal arra, hogy **a szabadalmakat** a habilitációs eljárás során **figyelembe lehet venni**.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

**gabor.nemeth@hipo.gov.hu
www.sztnh.gov.hu**

